

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

СТАДНИК КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 346.7 (477)

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА В СФЕРІ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЕКОНОМІЧНУ КОНЦЕНТРАЦІЮ**

12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор **Задихайло Дмитро Вітольдович**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри господарського права.

Офіційні опоненти:

- доктор юридичних наук, професор **Подцерковний Олег Петрович**, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри господарського права і процесу, член-кореспондент НАПрН України;

- кандидат юридичних наук, доцент **Килимник Інна Ігорівна**, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, завідувач кафедри правового забезпечення господарської діяльності.

Захист відбудеться 22 червня 2016 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.04 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70.

Автореферат розіслано 20 травня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Ю. Уркевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що в сучасній економіці України відбуваються інтенсивні процеси концентрації капіталу, а інтегровані бізнес-групи вже займають лідируючу позицію в українській економіці. Таким чином сама соціально-економічна дійсність диктує об'єктивну необхідність у дослідженні нових аспектів економічної концентрації при формуванні якісно нового типу ринкового простору та при здійсненні економічних перетворень, створення умов для подальшого зростання ефективності загального виробництва та благополуччя населення.

Слід зазначити, що проблематика правового механізму формування та реалізації господарсько-правової політики в сфері законодавства про економічну концентрацію розроблялась в працях Д.В. Задихайла, а проблема її напрямів, зокрема, окремих видів галузевої промислової політики досліджувались О.Ю. Битяком, В.М. Пашковим, К.С. Письменною, проблеми господарсько-правового забезпечення конкурентного права досліджувалися в роботах О.О. Бакалінської, О.В. Безуха, С.С. Валітова, Г.В. Ільющенко, Н.О. Саніахметової, О.Л. Чернелевської та ін.

Однак проблематика економічної політики держави в сфері комплексного господарсько-правового забезпечення процесів економічної концентрації та концентрації капіталу зокрема, в контексті формування нового механізму правових засобів впливу на відносини в сфері господарювання, не отримала в юридичній науці необхідної уваги. В той же час, забезпечення функціонування процесів економічної концентрації є важливою метою економічної політики держави, її організаційного, ресурсного, правового, інформаційного впливу на сферу господарювання. Особливого значення в цьому сенсі набуває створення цілісного правового механізму, що об'єднав би найбільш ефективні господарсько-правові засоби такого впливу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого згідно з науково-дослідними роботами в межах комплексної цільової програми «Правове забезпечення і реалізація політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (номер державної реєстрації 0111U999962) та Концепцією Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014-2024 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2012 року № 690-р. Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 4 від 21 грудня 2012 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є методологічна та теоретична розробка нового напрямку дослідження процесів економічної концентрації, які відбуваються в сучасній економіці. Реалізація вказаної мети вимагала

постановки та вирішення цілого ряду взаємопов'язаних завдань:

- систематизувати та узагальнити теоретико-методологічні підходи до визначення економічної концентрації в сучасних умовах;
- виявити основні тенденції розвитку економічної концентрації виходячи із особливостей циклічності характеру та темпів економічного розвитку;
- з'ясувати особливості національних, регіональних та міжрегіональних напрямків розвитку економічної концентрації у взаємозв'язку з механізмами їх державного регулювання;
- визначити найважливіші тенденції розвитку процесів концентрації капіталу та виявити їх позитивні та негативні ефекти в умовах посилення глобалізації економічних відносин;
- з'ясувати основні напрямки та правові засоби удосконалення чинного законодавства про захист економічної конкуренції в частині державного регулювання процесів економічної концентрації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини економічної концентрації в національній економіці в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є господарсько-правова політика в сфері законодавства про економічну концентрацію.

Методи дослідження. Для виконання завдань дисертації використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Так, діалектичний метод застосовано для вивчення тенденцій розвитку процесів економічної концентрації; метод аналізу та синтезу - для аналізу особливостей правового регулювання та практичного здійснення контрольної діяльності; історичний - для узагальнення особливостей розвитку ринкової економіки та забезпечення конкурентоздатності в різні періоди; формально-логічний - для визначення понять «конкурентна політика держави», «процеси економічної концентрації», «концентрація капіталу» тощо; метод моделювання застосовувався під час розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства; системно-функціональний - у дослідженні правових аспектів забезпечення господарсько-правової політики держави в сфері економічної концентрації; формально-юридичний - при аналізі чинного законодавства; порівняльно-правовий - при дослідженні досвіду держав-членів Європейського Союзу; логічний - для розробки рекомендацій щодо вдосконалення засобів, критеріїв, видів, форм та механізмів відносин економічної концентрації.

Теоретичну основу дослідження крім вищезазначених авторів, склали положення, сформульовані у працях з питань господарського права та інших галузей права, опублікованих вітчизняними та зарубіжними фахівцями, зокрема: О.М. Вінник, О. П. Віхрова, С. М. Грудницької, В. В. Добровольської, Ю. В. Журик, Д. В. Задихайла, Г. Л. Знаменського, О. Р. Зельдіної, Г. В. Ільющенко, Л. М. Касьяненко, І. М. Кравець, О. В. Когут, В. К. Колпакова, І. Г. Копачинської, О. В. Кузьменка, І. В. Лукач, В. К. Мамутова, В. С. Мілаш, О. П. Подцерковного, В.В. Резнікової, В. А. Устименко, О. В. Шаповалової, В. С.

Щербини та ін.

Нормативну основу дослідження склали Конституція України, законодавчі та інші нормативно-правові акти (у тому числі проекти), програмно-методичні документи органів держави та статистичні матеріали, які регулюють сферу процесів економічної концентрації.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики діяльності різних органів державної влади, політико-правова публіцистика.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших в Україні наукових робіт присвячених розробці концепції правової політики держави в сфері відносин економічної концентрації в умовах глобалізації та необхідності реалізації державою стратегії економічного розвитку країни. В ході наукового дослідження одержані такі наукові результати:

1. Запропоновано відмовитися від поняття концентрації суб'єктів господарювання як базового і замінити його на поняття економічної концентрації, що має полягати в отриманні певного обсягу корпоративних прав щодо участі в статутному капіталі одного суб'єкта господарювання (підприємства корпоративного типу) або створенні груп суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у відповідності до спільної економічної стратегії, реалізація якої ґрунтується на відносинах контролю-підпорядкування та економічних зв'язках різної правової природи: праві власності; корпоративних правах (холдингові відносини); зобов'язальних правах особливого типу (комерційна концесія, довготривалі господарсько-виробничі зв'язки, що набувають звичаєвого статусу (договір про спільну діяльність, договір про створення об'єднання підприємств тощо), що потенційно спроможні призводити до дисфункцій механізму економічної конкуренції. Це поняття є ширшим за змістом, а його обсяг поглинає зазначені у чинному законодавстві форми концентрації суб'єктів господарювання.

Встановлено, що ціла низка ринків окремих товарів та послуг вимагає розбудови власної державної політики впливу на процеси економічної концентрації, у зв'язку з чим, запропоновано здійснити відхід від поняття контролю, розуміючи його лише як один з елементів механізму реалізації такої політики.

Визнано неефективним встановлення в конкурентному законодавстві універсальних (вартісних) критеріїв концентрації капіталу. Такі критерії мають встановлюватися диференційовано, залежно від: галузі, а саме від завдань її розвитку; стану конкурентності відповідних ринків (якщо ринок достатньо конкурентний - то там можна підвищувати рівень концентрації, якщо навпаки - то стимулювати якнайбільшу кількість суб'єктів господарювання); ступеня інтегрованості визначеного галузевого бізнесу у світову економіку; стану конкурентоспроможності національних товаровиробників на світових ринках.

Визначено доцільність запровадження низки спеціалізованих видів

економічної концентрації для активів з особливими властивостями для розвитку національної економіки.

До цієї категорії запропоновано зокрема віднести економічну концентрацію активів, що характеризуються:

- інноваційною складовою рівня п'ятого та шостого технологічних укладів;

- іноземним капіталом стратегічного характеру;

- експортною спрямованістю виробництва, що має суттєве значення для економіки;

- наданням публічних пріоритетів згідно з економічною політикою держави, зокрема в інтересах національної економічної безпеки.

2. Визначено, що права регламентація відносин економічної конкуренції здійснюється з метою забезпечення впливу держави на параметри функціонування ринкових відносин в національній економіці і, зокрема, стану економічної конкуренції, розподілу економічної влади, процеси формування вітчизняних транснаціональних компаній.

Наголошено, що до переліку нині існуючих за чинним законодавством форм економічної концентрації у вигляді: злиття або приєднання; набуття безпосередньо або через інших осіб контролю створення суб'єкта господарювання двома або більше суб'єктами господарювання; безпосереднє або опосередковане придбання, мають бути додані ще чотири форми:

а) холдингова компанія як юридично визначена форма концентрації, розглядається питання чіткого визначення нормативів капіталу;

б) комерційна концесія як зобов'язально-правова форма концентрації капіталу, яскравий приклад концентрації капіталу у вигляді немайнових активів;

в) об'єднання підприємств - серед яких, в першу чергу, доцільно розглядати такі форми об'єднань як концерн і корпорацію, а також - асоціацію та консорціум; так звані «групи суб'єктів господарювання»;

г) кластери як прихована форма концентрації, що розглядається як результат стихійно-ринкової концентрації капіталу за рахунок встановлених довготривалих зобов'язальних зв'язків суб'єктів господарювання, що утворюють локалізовану стабільну господарсько-технологічну виробничо-збутову систему.

3. Запропоновано суттєво розширити понятійний апарат законодавчого регулювання відносин економічної концентрації шляхом виокремлення цілої низки видів концентрації капіталу шляхом систематизації її видів за певними критеріями:

а) такої, що трансформується в корпоративно-політичну (макроекономічний феномен економічної влади суб'єкта концентрації);

б) галузевої - за секторами (окреслена межами окремих ринків товарів і

послуг);

в) міжгалузевої - розглядається як феномен об'єднання прав на активи та управління ними в різних галузях виробництва та різних ринках, що водночас потребує створення особливих синтетичних критеріїв кваліфікації такого типу концентрації, враховуючи відсутність прямої загрози монополізації кожного з таких ринків, але таку, що загрожує набуттям властивостей економічної влади в масштабі національної економіки;

г) в глобальному масштабі - такої, що пов'язана з виходом національного суб'єкта господарювання (групи), на міжнародний ринок товарів та послуг;

д) економічної концентрації на боці пропозиції (як загроза монополізації);

е) економічної концентрації на боці попиту (як загроза монополізації);

е) економічної концентрації активів з особливими властивостями їх складу та структури, а також економічної перспективи господарської діяльності тощо.

4. Визначено, що господарсько-правова політика держави в сфері економічної концентрації є інструментальною складовою економічної політики держави, що формується та реалізується з метою забезпечення ефективного впливу держави на параметри функціонування ринкових відносин в національній економіці і, зокрема: - стан економічної конкуренції;

розподіл економічної влади в національній економічній системі; процеси формування конкурентоздатних вітчизняних транснаціональних компаній; процеси перетоку капіталу та структурної перебудови національної економіки.

У відповідності до цього, визначено перелік функцій держави щодо процесів економічної концентрації: забезпечення економічної конкуренції; забезпечення структурної перебудови національної економіки; стимулювання процесів концентрації капіталу в конкурентоспроможних видах виробництва з метою створення інноваційних та вартісних конкурентних переваг; стимулювання іноземного інвестування з боку транснаціональних компаній в сектори національної економіки; обмеження іноземного інвестування у випадках ризику домінування іноземних транснаціональних компаній на національному ринку згідно із інтересами національної економічної безпеки (банківських капітал).

5. Запропоновано застосувати синтетичний підхід до встановлення показників економічної концентрації, що мають застосовуватись у сукупності: - показники вартості капіталу (абсолютна цінова визначеність);

- показники якісних властивостей активів, що знаходяться в процесі концентрації;

- обсяги реалізації продукції на національному ринку та обсяги реалізації такої продукції на глобальних ринках.

Визначено низку критеріїв правової оцінки процесів концентрації залежно:

а) від приналежності ринку: усталений; що розвивається; що стагне;

б) від завдань економічної політики держави, зокрема: структурно-галузевої; інноваційної; зовнішньоекономічної тощо;

в) ступеня конкурентності внутрішнього та глобального ринку відповідних товарів та послуг;

г) від якості інвестицій, що впливають на концентрацію - наявність інноваційного продукту, збутової мережі на ринках інших країн тощо.

Удосконалено:

1. Положення про запровадження виключної господарської компетенції АМКУ, вдосконалення організаційно-господарської компетенції роботи АМКУ шляхом надання йому виключних повноважень та визнання на законодавчому рівні його єдиним суб'єктом організаційно-господарських повноважень в сфері економічної концентрації, чітке закріплення його компетенції та компетенції центральних органів виконавчої влади в економічній сфері, невтручання у питання, віднесені до компетенції АМКУ. Конкретизація в актах законодавства про економічну конкуренцію функцій та завдань держави щодо забезпечення суспільно прийнятних форм процесів економічної концентрації. Контроль за процесами економічної концентрації повинен здійснюватися АМКУ, координуючи свою роботу з Міністерством економічного розвитку та торгівлі;

2. Пропозиції з кодифікації законодавства України про економічну конкуренцію в її процесуальній частині виходити з того, що у відносинах між державою та суб'єктами економічної концентрації слід інституціалізувати наступні стадії:

а) правовідносини щодо віднесення суб'єкта господарювання до певної категорії ринків за своїми критеріями кваліфікації (первинна кваліфікація);

б) правовідносини практичної кваліфікації встановлення юридичного факту - правовідносини контрольного характеру;

в) правовідносини дозвільного характеру;

г) правовідносини юридичної кваліфікації відповідальності за порушення вимог законодавства про економічну концентрацію та застосування заходів такої відповідальності.

Набули подальшого розвитку:

1. Положення про те, що в чинному законодавстві встановлена сума вартісних показників потенційної сукупності концентрації дорівнює 12 млн. євро і була встановлена ще в 2005 році. З огляду на розвиток економічної світової системи доцільним є підвищення цих показників залежно від ринку та галузі. Загалом, процеси економічної концентрації необхідно регулювати, однак в цій сфері є місце для своєї дерегуляції. Існує проблема контролю за концентрацією: застосування заходів, в основному запобіжних (наприклад, ненадання дозволу на концентрацію тощо), таким чином обмежується концентрація.

2. Наукові обґрунтування про відхід від абсолютних критеріїв (цифр),

перехід до відносних оціночних критеріїв, тісно пов'язаних з економічною характеристикою таких сфер як ринки сировини, сфера промислового виробництва, транспорт, сфери фінансових послуг тощо. Поняття економічної концентрації має охоплювати не лише випадки концентрації саме виробничих активів, але і випадки, коли сконцентровано весь технологічно пов'язаний цикл господарської діяльності на ринку від видобування сировини до логістичної інфраструктури – сбуту.

3. Пропозиції про доцільність перегляду Розділу V Закону України «Про захист економічної конкуренції». На сучасному етапі розвитку конкуренційних відносин слід змінювати концепцію державного впливу на процеси економічної концентрації. Тому детальний аналіз кожного пункту ст. 22 Закону України не дає можливості прогнозувати високу ефективність. Необхідно вести мову про конструктивну зміну. Закону України розглядає ринки як гомогенні поняття, однак всі ринки різні за ступенем: конкурентності; наявності або відсутності природної монополії; вже існуючого рівня концентрації тощо. Тому не може бути єдиного підходу до регулювання, доцільним є запровадження параметрів економічного середовища. Також різним є відношення економічної політики до майбутнього тих чи інших ринків.

4. Принципи застосування факторів, які необхідно враховувати при формуванні сучасної правової політики в сфері концентрації капіталу та її кваліфікаційних критеріїв:

- глобальний характер конкуренції в умовах членства України в Світовій організації торгівлі та інших міжнародних об'єднаннях;
- залежність рівня конкурентоздатності продукції від масштабу обсягів її виробництва (ціновий аспект господарської діяльності);
- залежність створення та утримання власних інноваційних підрозділів суб'єктів господарювання та їх об'єднань від обсягу та складу сконцентрованого капіталу;
- адаптованість до включення у виробничо-технологічні ланцюги глобальних транснаціональних компаній;
- потенційна можливість створення вітчизняних господарських організацій - суб'єктів економічної діяльності в масштабі світової економіки.

5. Наукові положення щодо завдань державної політики щодо економічної концентрації, що мають полягати у забезпеченні низки важливих суспільно-економічних чинників (параметрів) функціонування національних ринків економіки, а саме:

а) розподілу економічної влади суб'єктів економічної системи, зокрема між суб'єктами господарювання, що вже досягли екстраординарних параметрів концентрації та їх об'єднань;

б) здійснення не лише контролю, але і підтримки необхідного рівня концентрації капіталу в тих чи інших сегментах економіки в умовах

глобальної конкуренції;

в) забезпечення регулятивного впливу держави на розвиток економічних відносин шляхом:

- забезпечення необхідних умов для економічної конкуренції, шляхом запобігання стану невинуватого домінуючого становища на ринках;

- контролю за нагромадженням капіталу шляхом його концентрації та виведення за кордон з метою розбудови виробничих та збутових ланцюгів, що дозволяють оптимізувати витрати шляхом використання місцевих конкурентних переваг;

- стимулювання динаміки інвестиційних потоків капіталу до тих видів виробництва, що мають перспективу швидкого конкурентоспроможного розвитку згідно з цілями економічної політики держави в міжгалузевому контексті;

- обмеження на концентрацію капіталу в секторах, що мають тенденцію до утворення монопольного (домінуючого) становища;

- обмеження концентрації капіталу у неконкурентоспроможних сегментах національної економіки (глобальної конкуренції).

6. Дослідження про суспільно-економічну небезпеку процесів концентрації капіталу, яка полягає у формуванні центрів економічної влади, які, в свою чергу, мають тенденції та властивості трансформуватися у політичні, інформаційні види суспільної влади, а також впливати на функції представницької та виконавчої влади держави;

7. Пропозиції про запровадження нового підходу до формування критеріїв концентрації, який має:

а) враховувати членство України, а відтак і національної економіки у Світовій організації торгівлі та включеності такої економіки у процеси глобальної конкуренції, яка представлена на глобальному рівні транснаціональними компаніями, суб'єктами надзвичайної економічної концентрації, відтак вітчизняні господарські організації, що є учасниками глобальної конкуренції мають досягти відповідних показників економічної потужності;

б) диференціація цілей та завдань держави по контролю, стимулюванню або обмеженню економічної концентрації з огляду на вимоги та пріоритети економічної політики держави щодо основних секторів національної економіки;

в) враховувати реальний стан національної економічної конкурентоздатності та динаміку змін спеціалізації національної економіки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається їх спрямованістю на вирішення нагальних проблем формування галузевої та територіальної структур національної економіки, а також на оптимізацію ринкових структур на основі поглиблення та удосконалення процесів економічної концентрації в економіці.

Положення та висновки, які містяться в дисертації, можуть бути використані: в нормотворчій діяльності держави; в процесі удосконалення господарського законодавства; в процесі підготовки та проведення заходів у сфері процесів економічної концентрації та регулюванні конкурентних відносин; у навчально-методичній роботі - при підготовці наукових і навчальних видань, підручників, навчальних програм та викладанні курсу «Господарське право», «Конкурентне право», «Антимонопольне право», «Захист економічної конкуренції» тощо.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, обговорені, схвалені та рекомендовані до захисту кафедрою господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Наукові результати, отримані під час дослідження, були представлені на таких наукових конференціях: «Наука і сучасність: виклики глобалізації» (25 травня 2013 р., м. Київ); «Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу» (14-15 червня 2013 р., м. Херсон); «Наука на постсоветском пространстве: история, перспективы и современность: международная конференция» (г. Донецк, 17 августа 2013 г.); «Верховенство права як основа сучасного конституалізму. VI Тодиківські читання» (27-28 вересня 2013 р., м. Харків); «Юридична осінь 2013 року» (14 листопада 2013 р., м. Харків); «Правова доктрина України» (20-21 листопада 2013 р., м. Харків); «Особливості сучасного етапу розвитку національної економіки України під впливом загальносвітових соціально-економічних трансформацій» (14 грудня 2013 р., м. Харків); «Теоретико-правові засади формування сучасного медичного права в Україні» (17 жовтня 2014 р., м. Полтава); «Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні» (14 листопада 2014 р., м. Харків); «Юридична осінь 2014 року» (14 листопада 2014 р., м. Харків).

Публікації. За темою дисертації підготовлено десять наукових статей, з яких: дев'ять статей – у фахових наукових виданнях України, одна – у зарубіжному виданні та тези десяти наукових доповідей на конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 218 сторінок, з них основного тексту – 189 сторінки. Загальна кількість використаних джерел – 244 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** визначено обґрунтування актуальності теми, формулюється мета та завдання, об'єкт та предмет дослідження, розкривається наукова новизна та теоретико-практична значущість отриманих результатів та їх апробація.

Розділ 1. «Економічна концентрація в системі відносин забезпечення економічної конкуренції» складається з п'яти підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Розвиток нормативних засобів державного впливу в сфері забезпечення економічної концентрації» надано загальну характеристику розвитку вітчизняного конкурентного законодавства, зокрема в сфері процесів економічної концентрації. Зроблено висновок, що в Україні правотворчість та розвиток законодавства в сфері економічної концентрації здійснюються повільно, в деяких випадках не узгоджено. Дослідженням сучасного стану, структури та тенденцій розвитку господарського законодавства в сфері економічної концентрації в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій встановлено наявність диспропорцій у розвитку зазначеної сфери, зокрема використання оціночних понять та відсутність понятійного апарату основних визначень і понять.

У підрозділі 1.2 «Сучасний стан економічної концентрації в економіці України» проаналізовано основні пріоритетні галузі економіки, такі як металургія (чорна, кольорова), агропромисловий комплекс, машинобудування, сфера транспорту, сільське господарство, авіап перевезення, видобуток газу, нафтопродукти, металообробка, виробництво електроенергії, промисловість будівельних матеріалів, вугільна, паливна, харчова, легка, хімічна, нафтохімічна, медична, текстильна, поліграфічна, деревообробна, целюлозно-паперова та фармацевтична промисловість та ін. Виявлено, що фактично ці галузі знаходяться під контролем бізнесу, який лобіює свої інтереси, що в свою чергу шкодить розвитку економічних процесів нашої країни на світовій арені.

Також визначено, що чинне законодавство розглядає економічну концентрацію лише суб'єктів господарювання, таким чином і офіційні дані стосуються лише цього показника. Проте не враховуються такі види економічної концентрації, як концентрація капіталу, виробництва, ресурсів, сировини, людського потенціалу, трудових ресурсів тощо. З'ясовано, що ціла низка ринків окремих товарів та послуг вимагає розбудови власної державної політики впливу в сфері господарювання на процеси економічної концентрації та запропоновано здійснити відхід від поняття контролю, розуміючи його лише як один з елементів механізму реалізації такої політики щодо організаційно-господарського впливу держави на відносини економічної концентрації.

У підрозділі 1.3 «Світовий досвід державного контролю за процесами економічної концентрації» здійснено дослідження та проведено історичний та сучасний аналіз антимонопольного законодавства таких країн, як США, Великобританії, ФРН, Франції, Японії, Ірландії, Швеції Австрії, Іспанії, Італії, Мексики, Бразилії, Австралії, Російської Федерації та відповідного законодавства Європейського Союзу. Простежується тенденція того, що конкурентне законодавство більшості зарубіжних країн, а також законодавство ЄС орієнтовані виключно на товарообіг. На сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні механізм державного контролю за процесами

економічної концентрації лише формується, про що свідчить засилля контролюючих органів, відсутність чіткого розмежування їх компетенції.

У підрозділі 1.4 «Господарсько-правове забезпечення контролю держави за процесами економічної концентрації» розглядається функціональне навантаження та компетенція органів держави у сфері конкурентної політики з метою з'ясування функцій органів державної влади, зокрема, Кабінету Міністрів України, як вищого органу в системі органів виконавчої влади, АМКУ, як центрального органу системи державного контролю, Міністерства економічного розвитку та торгівлі, Комісії з питань оцінки позитивних і негативних наслідків узгоджених дій, концентрації суб'єктів господарювання. Проаналізовано функції вищезазначених органів контролю за процесами економічної концентрації та з'ясовано, що їх повноваження по суті однакові. Таким чином мова має йтися про вдосконалення існуючої системи господарсько-правового контролю за процесами економічної концентрації на основі аналізу та запровадження світових тенденцій розвитку економіки з урахуванням процесів глобалізації при формуванні конкурентної політики на найближчу перспективу. Держава повинна здійснювати не лише контроль, але і підтримку необхідного рівня економічної концентрації в тих чи інших сегментах економіки в умовах глобальної конкуренції.

У підрозділі 1.5 «Роль холдингових відносин в сфері економічної концентрації» актуалізується питання, що холдингові відносини є найпоширенішою формою економічної концентрації і для розуміння того, що відбувається в холдинговій структурі, ми маємо її обмежувати не лише номінально, а й зробити прозорим сам ланцюг холдингів. Проте визнано, що на практичному рівні холдингові відносини існують в першу чергу в зв'язку з їх приналежністю до певного сектору економіки чи галузі: медіа; лісове господарство; морські, залізничні перевезення; машинобудування; промисловість загалом, а особливо аптечна, хімічна, нафтова; банківська галузь; електротехніка; суднобудівний комплекс та інші. Також варто зазначити, що існує і специфіка холдингових відносин, наприклад банківська сфера, медіа, машинобудування та ін.

Наголошено, що елементами холдингових відносин є: а) об'єкт (відносини контролю-підпорядкування, це сам зміст організаційно-установчих відносин, засновницькі відносини, можливість визначення порядку діяльності структури, призначення керівного складу, відповідальність за правочини, матеріальна допомога, інвестування); б) суб'єкт (учасники холдингу, органи управління); в) зміст (наприклад, форма холдингового договору, зокрема його форма, зміст, істотні умови, державна реєстрація тощо, який чинним законодавством також не передбачений, однак позитивно зарекомендував себе у світовій практиці). Також з'ясовано, що за територіальним принципом холдингові відносини найефективніше виявляються у формі кластеру.

Розділ 2. «Основні задачі та функції економічної концентрації та

відношення державної політики» складається з чотирьох підрозділів:

У підрозділі 2.1 *«Функції та спрямування економічної концентрації в сучасній економіці»* стверджується, що економічна концентрація відбувається на двох рівнях: 1) концентрація на внутрішньому ринку, де відбувається тяжіння до монополізму; 2) концентрація в глобальному контексті. Тут розглядається висока концентрація як умова: серійності виробництва в умовах цінової конкуренції; фінансування власних локальних інноваційних систем (у вигляді конструкторських бюро, наукових лабораторій тощо) - це дозволяє створювати інноваційний продукт, тобто реалізація товару не на умовах цінової конкуренції, а використовуються виключні права інтелектуальної власності в результаті чого отримується інноваційна рента: від комерціалізації інноваційних продуктів; наявність прибутку від залучення новизни, недоступної для інших організацій). Якщо знайти стимули для зростання інноваційної ренти, в процес її розподілу залучити банки (за рахунок процедури пільгового кредиту) та фірми-новатори, то результатом стане прискорення модернізації. Має бути сформовано підхід у вигляді не поодиноких проектів та не глобальних масштабів, а в рамках внутрішньорегіональної та міжрегіональної кооперації. Можливість отримання інноваційної ренти та її розміри визначаються факторами дифузії новизни та інноваціями.

З огляду на зазначене зроблено висновок, що процеси економічної концентрації поєднують дві важливі функції - забезпечення зростання економічної ефективності та необхідну умову економічного прогресу, а також виконують багатофункціональну роль в сучасній глобалізаційній економіці.

Економічна концентрація розглядається не лише як загроза економічній конкуренції, а як загроза виникнення центру економічної та політичної влади. Ця загроза як з боку національного капіталу, так і іноземного. Проте у процесі економічної концентрації як складного явища економіки є й інший прояв, який пов'язаний з трансформацією системи вільної конкуренції у систему недосконалої.

У підрозділі 2.2 *«Завдання правової політики держави по відношенню до процесів економічної концентрації»* актуалізується питання стосовно територіальних (географічних) меж товарного ринку за сучасних умов, коли розвинена торгівля товарами через мережу Інтернет, доступність доставки замовлених товарів, у зв'язку з чим виникає питання щодо визначення не лише географічних, а й виділення економічних меж певного ринку. Акцентовано увагу на тому, що економічна концентрація має і негативні сторони. Однією з них є те, що вона веде до територіальної та соціальної нерівності. Принциповим питанням є процесуальні стадії відносин між державою та суб'єктами концентрації капіталу за умови визначення критеріїв. Сьогодні в нашій державі відносини економічної концентрації носять тіньовий характер. Доцільним є положення щодо забезпечення інтересів суб'єктів господарювання

у прозорості відносин концентрації. Так, особливо прозорими мають бути відносини банківського капіталу, холдингів та преси.

У підрозділі 2.3 «Законодавчий механізм державного регулювання процесів економічної концентрації» розглянуто питання, що держава, як регулятор суспільних та економічних відносин, має у своїй політиці застосовувати методи та заходи, які б сприяли найбільш ефективним економічним показникам. Враховуючи це, визначено перелік функцій держави в сфері процесів економічної концентрації. Доведено, що об'єктом економічної концентрації є ринки в масштабі яких має визначатися правова оцінка стану економічної концентрації. Визначено доцільність запровадження окремої категорії - економічна концентрація з особливими властивостями шляхом спеціалізації якості концентрації. Таким чином визнано не виправданим встановлені універсальні (вартісні) критерії економічної концентрації. Отже загальні критерії економічної концентрації з особливими властивостями мають включати в себе: врахування інноваційної складової в майновому комплексі капіталу, що концентрується; наявність іноземного капіталу як капіталу зі значною інноваційною часткою; капітал стратегічного характеру (ТНК як частина ланцюга), коли інвестором виступає економічно успішніша транснаціональна корпорація, а роль національної господарської організації полягає у діяльності з використанням наявних і потенційних конкурентних переваг.

У підрозділі 2.4 «Модернізація господарського законодавства України в сфері економічної концентрації» розглянуто особливості формування політики на державному і регіональному рівнях у сфері економічної концентрації. В українській економіці при формуванні конкурентного середовища зіткнулися інтереси природних та технологічних монополій, а також монополій на галузевому рівні та в регіонах у зв'язку з вже усталеним розподілом праці. Разом з тим держава створила умови для залучення на ринок іноземних суб'єктів господарювання, які конкурують із вітчизняними виробниками товарів і послуг та активно приймають участь в економічній концентрації. Дієвість чинного господарського законодавства України щодо економічної концентрації сьогодні не ефективна і потребує удосконалення. Так, концентрація в Україні здійснюється у таких сферах, як чорна металургія, страхова, фармацевтична, агропромислова, банківська, ринкова, туристична діяльність, а також особливе місце в цьому переліку посідає концентрація капіталу. Визначено доцільним відхід від абсолютних критеріїв (цифр), перехід до відносних оціночних критеріїв, тісно пов'язаних з економічною характеристикою таких сфер як ринки сировини, сфера промислового виробництва, транспорт, сфери фінансових послуг тощо. Економічна концентрація розуміється в якісному розумінні, коли сконцентровано не лише виробництво, а й технологічно пов'язаний весь сектор, що утворює повний економічний цикл.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження, шляхом здійснення аналізу досягнень юридичної науки, чинного зарубіжного законодавства та законодавства України, вирішено наукове завдання з розробки питань, що стосуються поняття, сутності, форм та змісту процесів економічної концентрації, удосконалення теоретичних та практично-організаційних засад економічної політики України. У ході вирішення означених питань було сформульовано нижченаведені висновки:

1. Економічну концентрацію слід розглядати як складний феномен, що включає в себе отримання певного обсягу корпоративних прав щодо участі в одному суб'єкті господарювання (підприємстві корпоративного типу) та створення груп суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у відповідності до спільної економічної стратегії, що ґрунтується на відносинах контролю-підпорядкування та економічних зв'язках різної правової природи: праві власності; корпоративних правах (холдингові відносини); зобов'язальних правах особливого типу (комерційна концесія, довготривалі господарсько-виробничі зв'язки, що набувають звичаєвого статусу (договір про спільну діяльність, договір про створення об'єднання підприємств тощо). Це поняття є ширшим за змістом, обсяг якого поглинає зазначені у чинному законодавстві форми концентрації суб'єктів господарювання.

2. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в сфері процесів економічної концентрації виявив певні переваги останнього, які можуть бути імплементовані до законодавства України з метою його удосконалення.

Зараз на законодавчому рівні співіснують контролюючі органи, повноваження яких по суті однакові. В Україні має йтися не про створення нового органу, а про вдосконалення існуючої системи господарсько-правового контролю за процесами економічної концентрації на основі аналізу та запровадження світових тенденцій розвитку економіки з урахуванням процесів глобалізації при формуванні конкурентної політики на найближчу перспективу.

Прогалинами вітчизняного антимонопольного законодавства є положення стосовно опублікування своїх рішень АМКУ. Сьогодні така практика викликає лише неоднозначність та маніпулювання у застосуванні практики прийнятих раніше рішень по одних і тих же фактах. Безвідповідальність за ухвалення протиправних рішень (оскільки АМКУ - колегіальний орган). Також дуже частими є випадки відмови АМКУ від залучення експертних організацій при розгляді специфічних з технічної точки зору скарг. Важливим аспектом в діяльності АМКУ є також скорочення інформації, яка подається до АМКУ при отриманні відповідних дозволів. Чіткий розподіл повноважень та функцій дозволить ефективно організувати роботу АМКУ, що дозволить, зокрема,

оприлюднювати інформацію за результатами прийнятих рішень та забезпечити створення практики для уникнення помилок різного характеру з боку суб'єктів господарювання, що подають заяви на концентрацію, та сприятиме економії часу, ресурсів та коштів.

3. Основні групи чинників, що впливають на зміст державної політики у сфері економічної концентрації: фактори, які необхідно враховувати при формуванні сучасної правової політики в сфері концентрації капіталу та її кваліфікаційних критеріїв (глобальний характер конкуренції в умовах членства України в Світовій організації торгівлі та інших міжнародних об'єднаннях); залежність рівня конкурентоздатності продукції від масштабу обсягів її виробництва; залежність створення та утримання власних інноваційних підрозділів суб'єктів господарювання та їх об'єднань від обсягу та складу сконцентрованого капіталу; адаптованість до включення у виробничо-технологічні ланцюги глобальних транснаціональних компаній; потенційна можливість створення вітчизняних господарських організацій - суб'єктів економічної діяльності в масштабі світової економіки. Завдання - економічна небезпека процесів концентрації капіталу полягає у формуванні центрів економічної влади, які, в свою чергу, мають тенденції та властивості трансформуватися у політичні, інформаційні види суспільної влади, а також впливати на функції представницької та виконавчої влади держави.

4. Сьогодні в Україні державна політика у сфері концентрації капіталу зводиться лише до контролю з боку АМКУ, що не враховує недосконалості конкуренції на світовому ринку та підвищені вимоги до конкурентоспроможності компаній. Проте необхідно запроваджувати систему аналізу та оцінки концентрації капіталу для інтеграції до єдиного економічного простору (зокрема на шляху до підписання угоди про асоціацію з ЄС). Правова регламентація відносин економічної конкуренції здійснюється з метою забезпечення впливу держави на параметри функціонування ринкових відносин в національній економіці та, зокрема, стану економічної конкуренції, розподілу економічної влади, процеси формування вітчизняних транснаціональних компаній.

5. Елементами холдингових відносин є: об'єкт (відносини контролю-підпорядкування, це сам зміст організаційно-установчих відносин, засновницькі відносини, можливість визначення порядку діяльності структури, призначення керівного складу, відповідальність за правочини, матеріальна допомога, інвестування); суб'єкт (учасники холдингу, органи управління); зміст (наприклад, холдинговий договір, зокрема його форма, зміст, істотні умови, державна реєстрація тощо, який чинним законодавством також не передбачений, однак позитивно зарекомендував себе у світовій практиці).

Якщо розглядати холдингові відносини з позиції найпоширенішої форми концентрації капіталу, то для розуміння того, що відбувається в холдинговій структурі, ми маємо її обмежувати не лише номінально, а й зробити прозорим

сам ланцюг холдингів. На законодавчому рівні необхідне чітке обмеження вертикальних холдингів за схемою «материнський холдинг - дочірній холдинг - внучатий холдинг». Це дозволить більш ефективно здійснювати державний контроль за діяльністю холдингової компанії.

6. Процес концентрації капіталу має об'єктивний характер, оскільки залежить від таких критеріїв як: а) сектор; галузь; вид виробництва; товарний ринок, який можна розглядати у вигляді масового виробництва товарів споживання або нішевих товарів виробничого призначення - порівняно невеликий ринок де немає великих гравців; б) формування конкурентоспроможності за рахунок: відкриття національного ринку входженням до СОТ та інших міжнародних економічних організацій; обсягів виробництва; логістики; інновацій; технологічних ланцюгів; акумуляції фінансового капіталу та інноваційні підрозділів; в) протиправні прояви: трансфертне ціноутворення; офшорні центри прибутку.

7. Нагальним питанням є зміна функціонального обов'язку держави щодо концентрації суб'єктів господарювання з пасивної ролі у вигляді контролю, на активну роль, яка позначається в активному впливі держави на процеси економічної концентрації в діапазоні від обмеження (на усталених ринках) до стимулювання (на ринках, що розвиваються). Контроль необхідно розглядати як умову забезпечення конкурентоспроможності ринку, а процеси економічної концентрації це по суті умова конкурентоспроможності.

Держава має забезпечувати збалансованість різноманітних інтересів з приводу концентрації капіталу створюючи нормативно-правову базу для визначення напрямків та методів реалізації таких процесів. Участь держави у процесах концентрації капіталу особливо необхідна в наукомістких та інноваційних галузях з метою формування структури національної економіки, яка б відповідала викликам сучасності. Зростання концентрації капіталу пов'язано з інноваціями, які сприяють залученню високоефективних технологій і техніки, викликають стрибкоподібну та загальну заміну традиційним сировинним ресурсам в різних галузях суспільного виробництва, дозволяють здійснювати нові організаційні, технічні та управлінські рішення.

8. Сьогодні в нашій державі відносини економічної концентрації носять тіньовий характер. Доцільним є положення щодо забезпечення інтересів суб'єктів господарювання у прозорості відносин концентрації. Так, особливо прозорими мають бути холдингові відносини, відносини в сфері банківського капіталу та преси.

Враховуючи, що об'єктом економічної концентрації є ринки в масштабі яких має визначатися правова оцінка стану економічної концентрації, визначено доцільність запровадження окремої категорії - концентрація капіталу з особливими властивостями шляхом спеціалізації його якості концентрації. Таким чином визнано не виправданим встановлені універсальні (вартісні) критерії концентрації капіталу.

Держава має виконувати в сфері процесів економічної концентрації наступні функції: забезпечення економічної конкуренції; забезпечення структурної перебудови національної економіки; стимулювання процесів концентрації капіталу в конкурентоспроможних видах виробництва; стимулювання іноземного інвестування з боку ТНК в сектори національної економіки; обмеження іноземного інвестування у випадках ризику домінування іноземних ТНК на національному ринку згідно із інтересами національної економічної безпеки (банківських капітал); об'єднання в єдиний законодавчий механізм різних задач, цілей та відповідних правових засобів по відношенню до концентрації капіталу.

Доцільною є диференціація критеріїв правової оцінки процесів економічної концентрації залежно від: а) приналежності ринку до усталеного, того, що розвивається або того що стагне; б) завдань економічної політики держави, зокрема: структурно-галузевої; інноваційної; зовнішньоекономічної тощо; в) ступеня конкурентності внутрішнього та глобального ринку відповідних товарів та послуг; г) забезпечення вимог економічної безпеки: якість інвестора, який може бути іноземним (бажаним та небезпечним); кримінальним; стратегічним (несе з собою інновації, з яким можна пов'язувати розвиток виробництва, буде ефективним в тому випадку, коли буде нести з собою конкурентоздатність та конкурентні переваги); д) якості інвестицій, що впливають на концентрацію - наявність інноваційного продукту.

Пріоритетними напрямками здійснення державної політики у сфері економічної концентрації мають стати: зовнішньоекономічна безпека; концепція національної безпеки України; контроль за поглинанням з боку «ворожих іноземців»; сфера інновацій; договори про державно-приватне партнерство.

9. Держава має забезпечувати збалансованість різноманітних інтересів з приводу економічної концентрації створюючи нормативно-правову базу для визначення напрямків та методів реалізації таких процесів. Держава може стимулювати процеси економічної концентрації і концентрацію капіталу шляхом проведення сукупності заходів (податкові пільги, державні та банківські гарантії, бюджетне кредитування, прискорення амортизації тощо), які спрямовані на підвищення соціально-економічної ефективності та зниження суспільних витрат. Участь держави у процесах концентрації капіталу особливо необхідна в наукомістких та інноваційних галузях з метою формування структури національної економіки, яка б відповідала викликам сучасності. Реструктуризації всієї економічної дійсності сприяє концентрація інноваційних технологій у великих розмірах, науково-дослідних робіт тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ***Публікації у наукових фахових виданнях України***

1. Стадник К. О. Забезпечення системного характеру законодавства

України про економічну конкуренцію / К.О. Стадник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – Випуск № 21. – Частина 1. – Том 2. – Ужгород 2013. – С. 41-45.

2. Стадник К. О. Господарсько-правове забезпечення контролю держави за процесами економічної концентрації / К.О. Стадник // Юрист України : наук.-прак. журн. / редкол.: С. П. Погребняк, Ю. В. Баулін, Ю. П. Битяк та ін. – Х.: Право, 2013. – №2 (23). – С. 102-107.

3. Стадник К. О. Світовий досвід державного контролю за процесами економічної концентрації / К.О. Стадник // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право: зб.наук.пр. – Х.: Право, 2013. – №3 (14). – С. 161-167.

4. Стадник К. О. Сучасний стан концентрації суб'єктів господарювання в економіці України / К.О. Стадник // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція : науковий збірник / редкол.: А.Ф. Крижановський, Ю.О. Гурджи, О.К. Вишняков та ін. – Одеса, 2013. – Випуск 6-1. – Том 2. – С. 96-99.

5. Стадник К.О. Модернізація господарського законодавства України в сфері економічної концентрації / К.О. Стадник // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право: зб.наук.пр. – Х.: Право, 2013. – №4 (15). – С. 246-253.

6. Стадник К.О. До проблеми юридичного визначення територіальних меж ринків в умовах економічної глобалізації / К.О. Стадник // Юрист України : наук.- прак. журн. / редкол.: С. П. Погребняк, Ю. В. Баулін, Ю. П. Битяк та ін. – Х.: Право, 2014. – №2 (27). – С. 67-73.

7. Стадник К.О. Проблеми правового забезпечення холдингових відносин в сфері господарювання / К.О. Стадник // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – Харків, 2014. – № 4. – С. 170-179.

8. Стадник К.О. Функції та спрямування концентрації капіталу в сучасній економіці України / К.О. Стадник // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція : науковий збірник / редкол.: А.Ф. Крижановський, В.В. Дудченко, А.В. Дулов та ін. – Одеса.: Гельветика, 2015. – Випуск 14. – Том 2. – С. 33-36.

9. Стадник К.О. Правова політика держави у сфері процесів концентрації капіталу: завдання та напрямки / К.О. Стадник // Право і суспільство : науковий журнал / редкол.: М.В. Корнієнко, О.М. Джу́жа, О.В. Негодченко та ін. – «Дніпропетровський гуманітарний університет», 2015. – Випуск 5-2. – Ч. 3. – С. 81-85.

Публікація в іноземному фаховому виданні

10. Стадник Е.А. Концентрация капитала в украинской экономике: проблемы хозяйственно-правовой политики / Е.А. Стадник // Экономика и

право Казахстану (г. Алматы). – 2014. – №21. – С. 44-47.

Тези доповідей

11. Стадник К.О. Забезпечення господарсько-правового контролю держави за процесами економічної концентрації / К.О. Стадник // Наука на постсоветском просторі: історія, перспективи і сучасність: міжнародна конференція. (г. Донець, 17 серпня 2013). – С. 67-70.

12. Стадник К.О. Забезпечення верховенства права при здійсненні державою економічної політики в сфері концентрації суб'єктів господарювання / К.О. Стадник // Верховенство права як основа сучасного конституціоналізму. VI Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів та студентів (27-28 вересня 2013 року) / За заг. ред. проф. А.П. Гетьмана. Національний юридичний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Харків: Права людини, 2013. – С.194-195.

13. Стадник К.О. Економічна концентрація: напрямки реформування / К.О. Стадник // Юридична осінь 2014 року: зб. тез доповід. та наук. повід. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув. (14 листопада 2014 р., м. Харків) / НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013.– С. 184-186.

14. Стадник К.О. Господарське законодавство України щодо економічної концентрації в контексті євроінтеграції / К.О. Стадник // Юридична осінь 2013 року: зб. тез доповід. та наук. повід. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув. (14 листопада 2013 р., м. Харків) / НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013.– С. 230-233.

15. Стадник К.О. Проблеми законодавства України в сфері економічної конкуренції / К.О. Стадник // Наука і сучасність: виклики глобалізації – Частина II (юридичні науки, педагогічні науки, політичні науки): Міжнародна конференція, м. Київ, 25 травня 2013 р. Центр наукових публікацій. – С. 84-87.

16. Стадник К.О. Європейський досвід державного контролю за процесами економічної концентрації / К.О. Стадник // Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 14-15 червня 2013 р. – С. 104-107.

17. Стадник К.О. Концентрація капіталу в сучасних умовах економічного розвитку / К.О. Стадник // Особливості сучасного етапу розвитку національної економіки України під впливом загальносвітових соціально-економічних трансформацій : мат. наук.-практ. конф. викладачів, аспірантів і студентів Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» 14 грудня 2013р. / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Харків : НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013. – 187-189.

18. Стадник К.О. Концентрація капіталу як умова інноваційного розвитку

вітчизняної економіки / К.О. Стадник // Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 14 листопада 2014 р. / редкол.: С.М. Прилипко, Ю. Є. Атаманова, С.В. Глібко, К.В. Єфремова ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ прав. забезпечення інновац. розвитку НАПрН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – С. 78-80.

19. Стадник К.О. Правове забезпечення холдингових відносин / К.О. Стадник // Матеріали наук.-практ. конф. «Теоретико-правові засади формування сучасного медичного права в Україні». Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції, Полтава, 17 жовтня 2014 р. / Ред. кол. Гуторова Н.О., Пашков В.М., Гринько П.О. та ін. – С. 176-178.

20. Стадник К.О. Економічна концентрація: напрями реформування / К.О. Стадник // Юридична осінь 2014 року: зб. тез доповід. та наук. повід. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобув. (14 листопада 2014 р., м. Харків) / НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2014.– С.184-186.

АНОТАЦІЯ

Стадник К.О. Господарсько-правова політика в сфері законодавства про економічну концентрацію. - На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2016.

Дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, містить нові теоретично обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують наукове завдання, що полягає у з'ясуванні понятійних інструментів правової політики держави в сфері законодавства про економічну концентрацію, а також встановленні за допомогою системного господарсько-правового аналізу засобів та механізмів впливу держави на процеси економічної концентрації.

Дисертацію присвячено дослідженню процесів економічної концентрації як господарсько-правового феномену. Розкривається механізм впливу держави на сферу економічної концентрації шляхом визначення поняття «економічна концентрація», її мети, об'єктів, форм, засобів, критеріїв диференціації правових засобів державного впливу залежно від основної групи чинників, що впливають на зміст державної політики у сфері економічної концентрації.

Ключові слова: господарсько-правовий захист економічної конкуренції, відносини економічної концентрації, правова політика держави в сфері економічної концентрації, правові форми економічної концентрації, державний контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.

АННОТАЦИЯ

Стадник Е.А. Хозяйственно-правовая политика в сфере законодательства об экономической концентрации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право; хозяйственно-процессуальное право. – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2016.

Диссертация является самостоятельным и завершенным научным исследованием, содержит новые теоретически обоснованные результаты, которые в совокупности развязывают научное задание, которое состоит в выяснении понятийных инструментов правовой политики государства в сфере законодательства об экономической концентрации, а также установлении с помощью системного хозяйственно-правового анализа средств и механизмов влияния государства на процессы экономической концентрации.

Диссертация посвящена исследованию процессов экономической концентрации как хозяйственно-правового феномена. Раскрывается механизм влияния государства на сферу экономической концентрации путём определения понятия «экономическая концентрация», её цели, объектов, форм, средств, критериев дифференциации правовых средств государственного влияния зависимо от основной группы факторов, которые влияют на содержание государственной политики в сфере экономической концентрации.

Предложено отказаться от понятия концентрация субъектов хозяйствования в пользу экономической концентрации как более широкого понятия с указанием ее конкретных правовых форм.

Осуществлено разделение правовых средств и механизмов политики государства в сфере экономической концентрации на факторы, которые необходимо учитывать при формировании современной правовой политики в сфере концентрации, задания государственной политики и общественно-экономической опасности процессов концентрации.

В связи с этим существенно расширен перечень функций государства в данной сфере, в контексте его не только контрольных, но регуляторных возможностей.

Ключевые слова: хозяйственно-правовая защита экономической конкуренции, отношения экономической концентрации, правовая политика государства в сфере экономической концентрации, правовые формы экономической концентрации, государственный контроль за концентрацией субъектов хозяйствования.

SUMMARY

Stadnyk K.O. Economic-legal policy in the field of legislation on economic concentration. – The manuscript.

The dissertation for the degree of Candidate of Legal sciences in the specialty 12.00.04 – commercial law; domestic procedural law. – National law university named after Yaroslav the Wise, the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2016.

The dissertation is an independent and complete research, provides new proved theoretical results that collectively solve scientific challenges to clarify the conceptual tools of legal policy in the field of legislation on economic-legal analysis tools and mechanisms of state influence on economic processes of concentration.

The dissertation examines the processes of economic concentration as economic-legal phenomenon. It reveals the mechanism of state in the sphere of economic concentration by the definition of «economic concentration», its purpose, objects, forms, tools, criteria of differentiation legal means of state influence depending on the main groups of factors that affect the content of state policy in the field of economic concentration.

Keywords: economic-legal protection of economic competition, relation of economic concentration, state legal policy in the field of economic concentration, legal forms of economic concentration, state control over business entities concentration.